

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

**CENT ANYS
DESPRÉS DEL SEU
NAIXEMENT,
CLARICE
LISPECTOR TORNA
A ESTAR
D'ACTUALITAT
GRÀCIES A LA
PRIMERA
ANTOLOGIA EN
CATALÀ DELS SEUS
CONTES,
L'EXCEL·LENT
'RESTES DE
CARNAVAL'**

L'existencialisme tropical de Clarice Lispector

PERE
ANTONI
PONS

La literatura d'un escriptor no té res a veure amb el seu aspecte físic. Vladimir Nabokov, per exemple, tenia aspecte de *bon vivant* juganer i escrivia com un àngel pervers. William Faulkner semblava un aristòcrata polsegós i escrivia com un granger de saviesa homèrica i fúria veterotestamentària. I etcètera. Però, de vegades, la coincidència entre un rostre i una prosa és gairebé total. Les quatre fotografies de Clarice Lispector que es reproduïxen a *Restes de carnaval*, l'exhaustiva antologia de quaranta contes que ha editat Comanegra per celebrar el centenari del seu naixement, estan fetes en diferents moments de la vida de l'escriptora brasilera d'origen jueu ucraïnès. Però en totes surt igual: suggestiva i impenetrable, elegant però feréstega, d'una vitalitat tèr-

ble al seu marit, es mata la vitalitat i es fa mediocre.

Un problema recurrent de les protagonistes d'aquests contes és que els seus cervells i sensibilitats són molt més actius i interessants que les seves vides diàries. Els dramas i el malestar que aquest desajust origina, Lispector no ens els presenta amb un estil i una veu àrids, deliberadament desagradables. Al contrari: Lispector practica una mena d'existencialisme tropical, angoixant però d'una sensorialitat viva, explosiva. Hi ha, en aquests contes, una opulència del desencís, una crispació sumptuosa, una sensualitat del malestar. Lispector vesteix la intel·ligència i la sensibilitat desorientades i sofrents amb els vestits més espectaculars del luxe retòric.

Ànimes de dona

En general, els contes de Lispector no conviden el lector a passejar per un món sinó a conèixer amb les evolucions –els dilemes, els desficiis, els secrets, les ansies, els temors, les febleses, les vacil·lacions i les epifanies– d'una ànima. D'una ànima de dona, més concretament. Les protagonistes de Lispector sovint són dones d'una existència trèmula, aparentment vaporosa, però d'una intensitat subterrània terrible. Són dones que viuen atrapades –o, més ben dit, immerses: perquè l'autora no les presenta simplement com a víctimes– en una densa xarxa de deures, rutines i convencions. En aquest sentit, és paradigmàtic *La imitació de la rosa*, un relat subtil i sinistre sobre una dona que, per fer-se suporta-

**RESTES DE
CARNAVAL**
CLARICE
LISPECTOR
COMANEGRA
TRADUCCIÓ DE PERE
COMELLAS I JOSEP
DOMÈNECH
PONSATÍ
374 PÀG. / 18 €

**LES
PROTAGO-
NISTES DE
LISPECTOR
SOVINT SÓN
DONES
D'UNA
EXISTÈNCIA
TRÈMULA,
APARENT-
MENT
VAPOROSA,
PERÒ D'UNA
INTENSITAT
SUBTER-
RÀNIA
TERRIBLE**

ble al seu marit, es mata la vitalitat i es fa mediocre.

Un problema recurrent de les protagonistes d'aquests contes és que els seus cervells i sensibilitats són molt més actius i interessants que les seves vides diàries. Els dramas i el malestar que aquest desajust origina, Lispector no ens els presenta amb un estil i una veu àrids, deliberadament desagradables. Al contrari: Lispector practica una mena d'existencialisme tropical, angoixant però d'una sensorialitat viva, explosiva. Hi ha, en aquests contes, una opulència del desencís, una crispació sumptuosa, una sensualitat del malestar. Lispector vesteix la intel·ligència i la sensibilitat desorientades i sofrents amb els vestits més espectaculars del luxe retòric.

La prosa de Lispector és poètica en el millor sentit de l'expressió. És una prosa que vehicula informació narrativa, que fa sentit i té timbre moral, però que alhora flueix amb un ritme que no és el de la llengua que parla ni el de la llengua que explica, sinó el de la llengua que pensa i sent. També és un estil plàstic i suggeridor sense carrincloneria.

Es cert que de vegades és espessa, que les expansions líriques se li'n van de les mans, que els remolins mentals i emocionals dels personatges ocasionalment es fan fatigosos i laberíntics, que de tant en tant la dimensió poèticament confessional de la veu narradora devora l'aspecte més dramàticament humà del conjunt del text. Però el volum té contes extraordinaris, que compensen amb escreix els moments de fluïdesa. Penso en *La sensible*, *Misteri a São Cristóvão* i *Viatge a Petrópolis*, entre altres.

I penso en el conte titulat *Amor*, una mena de versió burgesa brasilera d'*El cor de les tenebres*. A diferència de Conrad, a Lispector no li cal enviar la protagonista a l'Àfrica per fer-li veure "l'abisme del món". En té prou amb enviar-la a fer la compra i posar-la en contacte amb un cec i un jardí, amb els seus sucus i les seves olors i el seu cromatisme, amb la seva salvatgia de vides minúscules i colossals. Hi ha protagonistes de Lispector que són justament això: minúscules i colossals. ♦♦

VIQUIPÈDIA

Criatures perdudes de la vida

JOAN
GARÍ

Carmeta, del Mas de les Òlibes, està prenyada de Daniel. Ella parla de casar-s'hi, però els pares, horroritzats, la porten

amb un capellà amic de la família perquè proveïska una solució. El capellà utilitza constantment aquesta expressió, "solucionar el problema", però no en dona més detalls. Mentrestant, va minant l'ànima de la xica: "Tant de temps d'escoltar una vegada i una altra que era el meu comportament indigne que havia dut la desgràcia a la família, i que ara l'havia de porgar per reconciliar-me amb Déu, van acabar per convèncer-me que, en efecte, jo era la culpable de tot, que si haguera sabut compor-

tar-me com s'ha de comportar una dona honesta, una dona com cal, res d'allò no hauria passat".

A partir d'aquest inici, Vicent Usó basteix un relat que al·ludeix als xiquets robats durant el franquisme (donats en adopció només nàixer d'amagat de les respectives mares), i ho fa jugant amb les veus narratives i els punts de vista. No debades, Usó és l'autor de *L'arquitectura de la ficció*, un manual de tècniques literàries de què ja em vaig fer ressò en aquestes pàgines.

Carmeta és internada en una casa del carrer Sedassers de València especialitzada a acollir

fadrines embarassades, normalment de famílies "amb possibles". Com que no és el seu cas, la hi fan treballar. El que ve després podem imaginar-ho (però no ho revelaré al lector amant d'un cert enjòlit). La peripècia de Carmeta, narrada en primera persona, té un aire inevitablement rodoledià. Altres

veus, després, en prendran el relleu. A banda del que li van prendre a València, Carmeta ha tingut una filla, Balma. Un dia, mare i filla veuen a la tele un documental sobre xiquets robats (com a corol·lari de les singulars teories psiquiàtriques del sinistre doctor

EDITORIAL BROMERA

**NO SABRÀS
EL TEU NOM**
VICENT USÓ
BROMERA
192 PÀG. / 19,95 €

Vallejo-Nájera) i això les posa sobre la pista del que va passar tants anys enrere. Després, en un gir narratiu arriscat, compareix el mateix autor en la narració, Vicent Usó. Pren les regnes del relat, en primera persona, i estira el fil fins al fill perdut, mentre en capítols alternats sentim el monòleg sincopat d'aquest.

Usó du a terme, en aquesta novel·la, una recreació dels usos col·loquials de la llengua, sempre dins els límits de l'estàndard. Com el bon narrador que és, fa sentir les emocions a flor de pell dels personatges –com no podia ser altrament, donat el tema–, que apareixen davant el lector com criatures perdudes de la vida, sotmeses a les arbitrarietats amargues del temps de canalles i d'infamies que els ha tocat viure. ♦♦